

זה בורר פרק שלישי סנהדרין כט

עין משפט
נר מצוה

קְרוּבִים וּנְפִלְתָּמוּ פִּי - שמתה ארומם אשת מר עוקבא : **נִקְבָּה דְקִירָא לְיִדְבְקֵי בָּהּ** - נקב של עשה נדבקה בכס בתמיה **לְמַעַן לִינֵי דְבִקּוּ** בכס כלל אלא חסון לא לייחסון דינא : **פִּיּוּס רֵאשֹׁן וְאִילֵךְ** - בטלה שושביטה וכשר להטיד : **וְסוּס לֹא אֵרִיב לִי-יִסְדִּינוּ** - דלא יהוה ארבע קפלי דמעיד שהוא חייב גלות והעד לא חייב ל גרועה דלי ברולח הא כתיב (דברים ז) 'זכור לא שונא ל' וקרי אחריני קובא : **וְלֹא מִבְּשָׁק רֵעוּבֵי-יַעֲיִנוּ** - דמסין ליה 'אשפון העדה' וקאמר ר' יהודה דהא לא מנפק רעו' אשפונים קפלי ולשון זה מלאכה צביריתא דסיפרי ולא כסיפרי שלט וקא' לא חייב לה' העד' ולא מבקש רעו' - האופס : **סַד לְרֵינֵי** - דבדין מעו' דבין דשונא לא דיון דלא מלי חיו ליה זכותא : **וְאִירֵךְ** - לפסול דין אחר שני רינין ששונאין זה את זה : **כִּתְרֵי מַאֲיִמִין פְּלִיטִס** - מפרש בגמרא : **סוּס אֵרִיב לִי** - הלה אחר לי : **לֹא אֵרִיב כְּלוֹם** - דעביד חייב דלאמר 'פלוני נטשה בי' כרי שלא יחזיקוה עשיר : **סוּסֵי לו'** - שהיו שניהם בפנינו להודות נמכוון להיות לו עדים נדבר : **שְׁנֵים אֹמְרִים וְכֹלֵי וְאֶחָד אֹמֵר מִיב וְכֹלֵי** - דכתיב (שמות כג) אחרים רבים להטות : **אֶפִּילוּ שְׁנֵים מַאֲיִמִין אִוּ מוֹכִינ וְפִלְטֵי אֹמֵר אִינֵי יוֹדֵעַ יוֹסֵפוּ דִרְיִינֵין** - ופע"ג דלי הוה פליג עלייהו הו' בטל במשפטא כי אמר 'למי יודע' הו' כמי שלא ידע דין ומלאך הדין בשנים והאן סתמא בעינן : **מַכְנִיסִין אִוּוּן** - לבטלי דינין ובגמרא פריך הא לא אפקינהו : **לְרֵינֵי פִּיּוּס דִרְיִינֵין** - לעדים כשמאיימין עליהם : **נְשִׂאִים וְרוּם וְנֶשֶׁם וְגו'** - בשביל 'מהללל במחה שקר' הייתי מעידי שקר' גשמים נעגרים והפילו כשהשמים מתקשרים בעצבים ורוח הארץ גשמים און הגשם בא : **אֵרִיב בְּכֹס** - מאי ארבעת לכו אם לא ירדו עוליהם אחרים כבשפמאל הדיוט' שב שני הוה כפנא ואבבא חומנא לא חילף : **עַל פִּתְחֵי מִן שַׂדְדֵי אֲרֻמְתָּא** ובטל מלאכה לא עבר הרעב : **מִן וְסַר וְגו'** - איש טוטה ונו' - בעון עוונתו שקר דקר ב'א ויחילו של ימוסו : **אֲרֻמְתָּא פִּיּוּסוּ וַיֵּל** - האוכרים ארס : **מִזְבִּים אֲרֻס וְקָלִים הֵם בְּעִינֵי** : **וְפִיּוּסוּ שְׁנֵים אֲרֻסִים כְּנֵי בְּלִיעַל** - גבי נבות הזרעאלי כתיב שועלי המלך ארס היו ויעלים לשוכרם והו קרין ארס גבי בליעל : **בְּפִינֵי** - משמע ששאלו עדיהם (ה) : **פִּיּוּסוּ** - והפע"ג ששמעו עדים אשפולו שדורה לו החילו ולא אמר 'אחס עדי' : **מַשְׁטֵם אִי פִּי** - שזקח הייתי בך בשביל שהיית שאלתי מה שלא היה : **פִּיּוּסֵין** - התביא כמו ורבר לו (דברים יט) וימנון ליה : **וְאִין טוֹטֵנִין לְמַסִּים** - המסות חבירו לעבדת כוכבים אין טוענין אורו ב"ד בשבילו טענת זכות אלא אם כן טוענה הוא : **וְאִם לֹא טַעַן** - משמרה הייתי בך כשאריתי אלא אמר לא אתן לך הבא עדים שהלית לי אין טוענין בשבילו אלא למרין לו אחרי שהתית לך שלם : **וְכִדְיֵי נְשִׂאִים** - אם יש טענת זכות והוא אינו יודע לטעון טוענין לו : **לִפִּי שְׁלֵם טַעַן** - הגחש לא טען הקב"ה בשבילו : **וְלֹא טַעַן בּו'** - הקב"ה לא הזיכרם על הנגיעה ומחזק תוספתא גירט שדקה הגחש את חוה על האילן עד שנגעה ב' אחר לה 'ראש' כן שאין מיתה על הנגיעה אף על האכליה לא תמותי : **אֲפִסִּים** - דל אלק' מהבא קרי ביה ('מסית') או שפ' מלוח' אמה, כל לחיות שחורה הכרחם כחתיבתם כמו ועשית ואמרת כללו כחובה כה"ל וכן 'אק'ה חסר כמו 'אוסה' מלא : **עֲשֵׂי פִּשְׁרֵם** - דל עיין מהבא הו' לה שחיס עשרה : (לא)

כ"ב מהל
ש"ס טענות מהל

גרות
הגרא

הגרא
במחנה
הגרא
מלה סוד
הגרא

לקמן לו

לעיל ג

לעיל ב

לקמן פ

כ"ק ט

כ"ק ט

מלת ליה ליה
כאלותו פי
ימרו סי' יס' וכן
מחברת קידושין
עכ' יום שמת
רבה עלה רב
השן

ל'הן לו
ודגמתי ל'הן

קידושין מב
ד'היה (תמור)
כה: כ"ק ט

ז"ל מחסית

דְּבָרֵי הַרְבֵּה וְדַבְרֵי הַמְלָמֵד - והיא אס' כן כל מסית יפטר עלמנו בחותה טענה' ויש לומר דוקא נהש שלא נלטוה שלא להסית ולא נעשה אלא לפי שזאת תקלה על ידו אבל מסית שנטוהה שלא להסית נמלא כשמסית עובר :

דְּבָרֵי אֲמֵרֵי אֶפִּילוּ מִיּוֹם רֵאשֹׁן וְאִילֵךְ - השונא כל שלא דבר בו : **וְלֹא מִבְּשָׁק רֵעוּבֵי-יַעֲיִנוּ** - ויהא מבקש רעו' ולא יעידנו, ולא אהב אוהב דמרחקא דעתיה אהב נמי מרחבא דעתיה, ורבנן האי לא איוב לו, ולא מבקש רעו' - מאי דרשי ביה? חד 'דרין, אידך כרתניא אמר רבי יוסי ברבי יהודה והוא לא איוב לו ולא מבקש רעו' - מכאן לשני תלמידי חכמים ששונאין זה את זה שאין יושבין בדין כאלה מתננין

אותן וחרד וכאיימין עליהן ומוציאין אתן לחרד ומשיירין את הגדול שבהן ואומרים לו 'אמור היאך אתה יודע שזה חייב לזה' אם אמר 'הוא אמר לי שאני חייב לו, איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום' יעד שיאמר 'בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז' ויאמר כך מכניסין את השני ובדוקין אותו, אם נמצאו דבריהן מכוונין נושאין ונותנין בדבר, *שנים 'אומרים זכאי ואחד 'אומר חייב, זכאי ושנים 'אומרים חייב ואחד 'אומר זכאי, אחד 'אומר חייב ואחד 'אומר זכאי' אפילו שנים מוכיין או שנים מחייבין ואחד 'אומר איני יודע ויסיפו הדינין, גמרו את הדבר היו מכניסין אותן, הגדול שבדינין 'אומר איש פלוני אתה זכאי, איש פלוני אתה חייב' ומניין 'לכשיניא לא יאמר מוכה וחבירי מחייבים אבל מה אעשה שחבירי רבו עלי' על זה נאמר (ל'א חלך רכיל בעקב 'אומר) 'הולך רכיל מגלה סוד : גבי היכי אמרי' דהו' אמר בב' הוחבד 'הכי אמרינן דהו' נשיאים ורוח, וגשם און, איש מתהלל במתת שקר' אמר (*ליה) רבא יכלי למימר 'שב שני הוה כפנא ואבבא אומנא לא חילף' אלא אמר רבא 'אמרינן דהו' מ'פ'ין * ורבר וחן שגנו איש עונה בר' עהו עד שקר' אמר (*ליה) רב אשי יכלי למימר 'שב שני *הוה מותנא ואיניש בלא שניה לא שכיב' אלא אמר רבא 'אש אמר לי נתן בר מר זוטרא 'אמרינן דהו' סהדי שקרי ואוגרייהו וילי דכתיב 'והושבו שנים אנשים בני בליעל נגדו ויעידוהו לאמר ברבם אלהים ומלך' : אם אמר 'הוא אמר לי כו' עד שיאמרו 'בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז' : מסייע ליה לרב יהודה דאמר רב יהודה אמר רב 'צריך שיאמר אתם עדיי' איתמר נמי א"ר דיא בר אבא א"ר יוחנן * (מ'נה) לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו הגדו לי אמר משמיה אני בך פטור) תניא נמי הכי מנה לי בידך אמר לי הן למחר אמר לי 'הגדו לי' אמר לו 'משמיה אני בך' פטור, ולא עוד אלא 'אפילו הכמין לו עדים אחרי גדר ואמר לו מנה לי בידך אמר לו 'הן' רצונך שחודה בפני פלוני ופלוני? אמר לו 'מתירא אני שמא תכפנין לדין', למחר אמר לו 'תתירו לי' אמר לו 'משמיה אני בך' פטור, (ואין טוענין למסית, מסית כאן דבר שמיה חסורי מחסרה והכי קתני) אם לא פועל אין טוענין לו, 'ובדיני נפשות אע"ג דלא טעון טוענין לו, 'ואין טוענין למסית' מאי שנא מסית? אמר ר' הכא בר רבא אמר ר' יוחנן אמר רבי חייא בר אבא שמיע ל-ש שאני מסית? דרבהמא אמר 'לא תחמול ולא תחסה עליו' אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יוחנן מניין שאין טוענין למסית? מנחש הקדמוני דא"ר שמלאי הרבה טענות היה לו לנחש לטעון ולא טעון, מפני מה לא טעון לו הקב"ה? לפי שלא טען אלא הוה ליה למימר 'דברי' 'דרב ודברי תלמיד דברי מי שומעין דברי הרב שומעין' אמר ר' יוחנן מניין שכל המוסף גורע שנאמר 'אמר אלהים לא תאכלו מנעו' ולא תגעו בו' דמשמיה אמר מהבא 'אמתים' וחצי ארכו דב' אש' אמר עשיתי עשרה יריעות' אמר אביו לא שנו אלא דאמר משמיה אני בך אבל אמר לא

תורה אור
קְרוּבִים וּנְפִלְתָּמוּ הוּוּ, אֲתוּ לְקַמְיָא לְדִינָא אֲמַר לְדָו פְּסִילָא לְכוּ לְדִינָא אֲמַרְוּ לִיה מַאי דַעְתִּיךְ כִּי יְהוּדָה אֲנִי *מִיִּתְיִנן אִיגְרָתָא מִמְעַרְבָא דְאִין הַלְבָּה כִּרְבִי יְהוּדָה, אֲמַר לְדָו אֲמַר בְּקַבָּא דְקִירָא אִידְבַקְנָא בְּכוּ, דְלֹא קִאמִינָא 'פְּסִילָא לְכוּ לְדִינָא' אֲלֵא מִשּׁוּם דְלֹא צִיִּיתוּ דִינָא' : אֹהֶב זֶה שׁוֹשְׁבֵינוּ (כו) וְכִמְהָ : אֲמַר ר' אַבָּא אֲמַר רבי ירמיה אַמַר רב כל שבעת ימי המשחה ורבנן משמיה דרבא אֲמַרֵי אֶפִּילוּ מִיּוֹם רֵאשֹׁן וְאִילֵךְ : הַשּׁוֹנֵא כָל שְׂלֵא דִבֵּר בּו' : כְּמַלְךְ? קְרִי בִיה הַכִּי הוּוּ אֵל אִיב לֹו וְלֹא אֹהֶב לֹו-יַעֲדֵנוּ, וְלֹא מִבְּשָׁק רַעוּוּ וְלֹא פּוֹרְבֵתוּ-יַדִּינֵנוּ מִיְדֵי 'אֹהֶב כְּתוּב' אֲלֵא סְבָרָא הוּוּ: אִיב מַאי מַעֲמָא: מִשּׁוּם דְמַרְחָקָא דַעְתִּיהָ אֹהֶב נְמִי מִרְחַבָּא דַעְתִּיהָ, וְרַבְנָן הַאי לֹא אִיב לֹו, וְלֹא מִבְּשָׁק רַעוּוּ: מַאי דְרִשִׁי בִיה? חַד "דְרִינן, אִידְךָ כְּרַתְנִיא אֲמַר רַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי יְהוּדָה וְהוּוּ לֹא אִיב לֹו וְלֹא מִבְּשָׁק רַעוּוּ: מִכָּאֵן לְשֵׁנֵי תְלִמִידֵי חֲכָמִים שְׁשׁוֹנֵאִין זֶה אֶת זֶה שְׂאִין יוֹשְׁבִין בְּדִין כְּאַחַד מִתְנַנִּין

אתן וחרד וכאיימין עליהן ומוציאין אתן לחרד ומשיירין את הגדול שבהן ואומרים לו 'אמור היאך אתה יודע שזה חייב לזה' אם אמר 'הוא אמר לי שאני חייב לו, איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום' יעד שיאמר 'בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז' ויאמר כך מכניסין את השני ובדוקין אותו, אם נמצאו דבריהן מכוונין נושאין ונותנין בדבר, *שנים 'אומרים זכאי ואחד 'אומר חייב, זכאי ושנים 'אומרים חייב ואחד 'אומר זכאי, אחד 'אומר חייב ואחד 'אומר זכאי' אפילו שנים מוכיין או שנים מחייבין ואחד 'אומר איני יודע ויסיפו הדינין, גמרו את הדבר היו מכניסין אותן, הגדול שבדינין 'אומר איש פלוני אתה זכאי, איש פלוני אתה חייב' ומניין 'לכשיניא לא יאמר מוכה וחבירי מחייבים אבל מה אעשה שחבירי רבו עלי' על זה נאמר (ל'א חלך רכיל בעקב 'אומר) 'הולך רכיל מגלה סוד : גבי היכי אמרי' דהו' אמר בב' הוחבד 'הכי אמרינן דהו' נשיאים ורוח, וגשם און, איש מתהלל במתת שקר' אמר (*ליה) רבא יכלי למימר 'שב שני הוה כפנא ואבבא אומנא לא חילף' אלא אמר רבא 'אמרינן דהו' מ'פ'ין * ורבר וחן שגנו איש עונה בר' עהו עד שקר' אמר (*ליה) רב אשי יכלי למימר 'שב שני *הוה מותנא ואיניש בלא שניה לא שכיב' אלא אמר רבא 'אש אמר לי נתן בר מר זוטרא 'אמרינן דהו' סהדי שקרי ואוגרייהו וילי דכתיב 'והושבו שנים אנשים בני בליעל נגדו ויעידוהו לאמר ברבם אלהים ומלך' : אם אמר 'הוא אמר לי כו' עד שיאמרו 'בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז' : מסייע ליה לרב יהודה דאמר רב יהודה אמר רב 'צריך שיאמר אתם עדיי' איתמר נמי א"ר דיא בר אבא א"ר יוחנן * (מ'נה) לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו הגדו לי אמר משמיה אני בך פטור) תניא נמי הכי מנה לי בידך אמר לי הן למחר אמר לי 'הגדו לי' אמר לו 'משמיה אני בך' פטור, ולא עוד אלא 'אפילו הכמין לו עדים אחרי גדר ואמר לו מנה לי בידך אמר לו 'הן' רצונך שחודה בפני פלוני ופלוני? אמר לו 'מתירא אני שמא תכפנין לדין', למחר אמר לו 'תתירו לי' אמר לו 'משמיה אני בך' פטור, (ואין טוענין למסית, מסית כאן דבר שמיה חסורי מחסרה והכי קתני) אם לא פועל אין טוענין לו, 'ובדיני נפשות אע"ג דלא טעון טוענין לו, 'ואין טוענין למסית' מאי שנא מסית? אמר ר' הכא בר רבא אמר ר' יוחנן אמר רבי חייא בר אבא שמיע ל-ש שאני מסית? דרבהמא אמר 'לא תחמול ולא תחסה עליו' אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יוחנן מניין שאין טוענין למסית? מנחש הקדמוני דא"ר שמלאי הרבה טענות היה לו לנחש לטעון ולא טעון, מפני מה לא טעון לו הקב"ה? לפי שלא טען אלא הוה ליה למימר 'דברי' 'דרב ודברי תלמיד דברי מי שומעין דברי הרב שומעין' אמר ר' יוחנן מניין שכל המוסף גורע שנאמר 'אמר אלהים לא תאכלו מנעו' ולא תגעו בו' דמשמיה אמר מהבא 'אמתים' וחצי ארכו דב' אש' אמר עשיתי עשרה יריעות' אמר אביו לא שנו אלא דאמר משמיה אני בך אבל אמר לא

אתן וחרד וכאיימין עליהן ומוציאין אתן לחרד ומשיירין את הגדול שבהן ואומרים לו 'אמור היאך אתה יודע שזה חייב לזה' אם אמר 'הוא אמר לי שאני חייב לו, איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום' יעד שיאמר 'בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז' ויאמר כך מכניסין את השני ובדוקין אותו, אם נמצאו דבריהן מכוונין נושאין ונותנין בדבר, *שנים 'אומרים זכאי ואחד 'אומר חייב, זכאי ושנים 'אומרים חייב ואחד 'אומר זכאי, אחד 'אומר חייב ואחד 'אומר זכאי' אפילו שנים מוכיין או שנים מחייבין ואחד 'אומר איני יודע ויסיפו הדינין, גמרו את הדבר היו מכניסין אותן, הגדול שבדינין 'אומר איש פלוני אתה זכאי, איש פלוני אתה חייב' ומניין 'לכשיניא לא יאמר מוכה וחבירי מחייבים אבל מה אעשה שחבירי רבו עלי' על זה נאמר (ל'א חלך רכיל בעקב 'אומר) 'הולך רכיל מגלה סוד : גבי היכי אמרי' דהו' אמר בב' הוחבד 'הכי אמרינן דהו' נשיאים ורוח, וגשם און, איש מתהלל במתת שקר' אמר (*ליה) רבא יכלי למימר 'שב שני הוה כפנא ואבבא אומנא לא חילף' אלא אמר רבא 'אמרינן דהו' מ'פ'ין * ורבר וחן שגנו איש עונה בר' עהו עד שקר' אמר (*ליה) רב אשי יכלי למימר 'שב שני *הוה מותנא ואיניש בלא שניה לא שכיב' אלא אמר רבא 'אש אמר לי נתן בר מר זוטרא 'אמרינן דהו' סהדי שקרי ואוגרייהו וילי דכתיב 'והושבו שנים אנשים בני בליעל נגדו ויעידוהו לאמר ברבם אלהים ומלך' : אם אמר 'הוא אמר לי כו' עד שיאמרו 'בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז' : מסייע ליה לרב יהודה דאמר רב יהודה אמר רב 'צריך שיאמר אתם עדיי' איתמר נמי א"ר דיא בר אבא א"ר יוחנן * (מ'נה) לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו הגדו לי אמר משמיה אני בך פטור) תניא נמי הכי מנה לי בידך אמר לי הן למחר אמר לי 'הגדו לי' אמר לו 'משמיה אני בך' פטור, ולא עוד אלא 'אפילו הכמין לו עדים אחרי גדר ואמר לו מנה לי בידך אמר לו 'הן' רצונך שחודה בפני פלוני ופלוני? אמר לו 'מתירא אני שמא תכפנין לדין', למחר אמר לו 'תתירו לי' אמר לו 'משמיה אני בך' פטור, (ואין טוענין למסית, מסית כאן דבר שמיה חסורי מחסרה והכי קתני) אם לא פועל אין טוענין לו, 'ובדיני נפשות אע"ג דלא טעון טוענין לו, 'ואין טוענין למסית' מאי שנא מסית? אמר ר' הכא בר רבא אמר ר' יוחנן אמר רבי חייא בר אבא שמיע ל-ש שאני מסית? דרבהמא אמר 'לא תחמול ולא תחסה עליו' אמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יוחנן מניין שאין טוענין למסית? מנחש הקדמוני דא"ר שמלאי הרבה טענות היה לו לנחש לטעון ולא טעון, מפני מה לא טעון לו הקב"ה? לפי שלא טען אלא הוה ליה למימר 'דברי' 'דרב ודברי תלמיד דברי מי שומעין דברי הרב שומעין' אמר ר' יוחנן מניין שכל המוסף גורע שנאמר 'אמר אלהים לא תאכלו מנעו' ולא תגעו בו' דמשמיה אמר מהבא 'אמתים' וחצי ארכו דב' אש' אמר עשיתי עשרה יריעות' אמר אביו לא שנו אלא דאמר משמיה אני בך אבל אמר לא

רבינו הננאל
כל המוסף גורע
עשתי עשרה
אסיף ע' ופתח אמה :

תהות הביח' ע
(ה) רשי' ד'ה' כפניו
וכו' עדים מדלף קתני
שמשו שבוהלו הס' :

3 מקורות
המוס' גר
אבא רבא

ל'הן לו
ודגמתי ל'הן